№ 96 (292) Ausgabe A.

HOMAN

№ 96 (292) Hod III. Wilnia. 6 śniežnia 1918 h. Cana 10 fen. (5 kap.)

TELEHRAMY.

LIBAWA. Anhlicki admirał, katory pryjechaŭ siudy z 12 minanoscami, admowiŭsia pryniać niamieckich načalnikaŭ.

LONDON. 4.XII B. nar Loŭ u publičnaj pramowie zajawiŭ, što anhlicki ŭrad damahajecca wydačy niamieckaha impieratara, kab addać jako pad sud.

BERLIN. Z Ameryka nakazywajuć iskrowaj telehramaj z 29 listapada, što sajuźnickija i amerykanskija wojski časowa zajmuć Berlin, kab spaŭniać tam čynnaści palicyi.

ROTTERDAM. 4.XII. (W.T.B.). Llcjd Džordž na publičnym schodzie skazaŭ, što kara dla Niamieččyny budzie strašennaja i ciažejšaja za ŭsie daŭniejšyja.

SPAA. 2.XII. (W.T.B.). Finansowaja kamisija mirnaj konferencyi padpisała 1 śniežnia umowu, pawodłuh katoraj niamiecki ŭrad abiazywajecca nie pradawać ani zakładywać zahranicaj abo u prywatnych asob u Niamieččynie kazionnaje mieńnie. Pry razrachunkach miž sajuźnikami i Niamieččynaj ustanoŭlen hetki kurs hrošy: 1 marka = 1,25 frankaŭ.

AMSTERDAM. Francuskija hazety nakazywajuć:

Niašybkaja wydača niemcami žaleznadarožnych materyałaŭ adciahiwaje mirnyja pierahawory, bo da wydačy ŭsich žaleznadarožnych materyałaŭ, pakazanych pry zamireńni, niemcaŭ nia puściać na konferencyju.

WAŠYNGTON. 4.XII. (Reŭter). Wilson u aŭtorak u wiečary wyjechaŭ u Eŭropu.

WAŠYNGTON (Reŭter). 3.XII Prezydent Wilson tłumačyŭ swoj prajekt padarožy ŭ Eŭropu hetak:

Pierahawory ab miry pačalisia z jaho, Wilsona, inicyatywy na asnowie apracowanych im 14 punktaŭ. Jasna, što pry ustanaŭleńni akančacielnaha mira sajuźniki chočuć karystacca jaho radami. Moralnyja intaresy Ameryki wymahajuć, kab pry padpisańni mira, jaki byŭ jeju začaty, amerykanskija pryncypy prawodzilisia ŭ žyćcio i nie tłumačylisia ŭ falšywym duchu.

BERLIN. 4.XII. Ludwigshafen i Koblenc ačyščany ad niamieckich wojsk i mohuć być addadzieny sajuźnickim wojskam.

HAAGA. 4.XII. Niamiecki naśledník padpisaŭ adračeńnie ad naśledztwa imperatarskaj karony.

BERLIN. 5.XII. Prync Adalbert trejci syn niamieckaha imperatara, wypuściŭ zajawu, kažučy ŭ jej pamiž inšym:

„Suproć majho dziadźki, prynca Henryka, ja zajaŭlaju, što pryznaju istnujučyj urad i ablacuju paddzieržywać jaho ŭsiemi siłami".

PRYMKENAU. 4.XII. Swagra imperatara Wilhelma, prync Ernst Giunter, zajawiŭ na publičnym schodzie, što swaju ziamlu jon hatoŭ addać pad socyjalnuju reformu. Užo 20 hadoŭ jon zmahajecca za 8-hadzinny rabočy dzień — praŭda, z tym, kab rabotniki rabili za 8 hadzin hetulki, skolki raniej za 10.

BERLIN. 4.XII. (W.T.B.). Delehaty pałkoŭ hwardyi pryniali rezalucyju ab pryznańni časowa ŭradu Eberta-Haze, jaki jany buduć paddzieržywać proci ŭsich napaściaŭ, skul-by jany ni wychodzili.

KIELN. 4.XII. U načy i ŭ dzień adbywalisia ciažkija razruchi i rabunki kramaŭ i wajennych składaŭ. U bitwach z palicyjej zabity 4 asoby i mnoha ranienych. Pasažyrski i tawarny ruch naabapał Rejnu prypyniŭsia.

BERLIN. 4.XII. Sproba rasiejskich bolšewikoŭ samawolna pasłać swaich delehataŭ na naradu niamieckich sałdackich rad 16 śniežnia wyzwała ŭ centralnaj radzie uschodniaha frontu stanoŭčy adpor. Rasiejskija delehaty ni ŭ jakim zdareńni nia buduć prapuščany cieraz uschodni front.

BERLIN (Uradowa). 4.XII. Spaŭniajučyj kamitet. Na siahońniašnim zasiadańni była pračytana telehrama sawieckaha ŭradu ab žadańni papiaredzić usialakija styčki. Spaŭniajučyj kamitet telehramaj jašče raz pradłažyŭ rasiejskim delehatam pryniać učaście ŭ konferencyi rabotnikaŭ i sałdataŭ.

HELSINGFORS. Uradowa. Bolšewickija wojski prabawali zyjści na bierah na ŭschodzie ad Wybarhu, ale byli adbity.

Na finlandzkaj uschodniaj hranicy žbirajucca bolšewickija wojski. Časć ich pierajšła cieraz hranicu, ale była adbita.

U Finskim zaliwie znachodzicca bolšewicki flot. Miž Helsingforsam Ryhaj znosiny spynieny.

WARŠAWA. 4.XII. U časie bytnaści tut Korfanta na jaho było zroblena pakušeńnie niejkim socyalistam. Apošniaha areštawali i na žadańnie hienerała Sosnoŭskaha addali ŭ jaho ruki.

ROTTERDAM. 3.XII. U nowaju anhlickuju nižniuju pałatu ŭ pačatku 1919 hodu budzie padadzien prajekt ab zabaronie čužyncam sialicca ŭ Anhlii. Pazwaleńnie budzie dawacca tolki ŭ paadzinokich prypadkach, kali emihrant dawiadzie, što jon palityčny biežaniec u pryznanym sajuźnikami značeńni.

WIENA. 4.XII. U Karlsburhu ŭčora adbyŭsia wialiki rumynski kongres, pryniaŭšyj rezalucyju z žadańniem pryłučeńnia da Rumynii Siamihradzii (Trantylwanii) i Banatu.

BERLIN. 4.XII. Enwer-paša zajawiŭ, što jon jedzie na Kaŭkaz pracawać dzieła adbudowy niezaležnaj Osmanskaj dziaržawy.

KOPENHAGA. 3.XII. Danski karol padpisaŭ danska-islandzkuju ŭmowu. U stalicy Islandyi Rejkjawiku abwieščana niezaležnaść i wywiešan islandzki flah.

I. Sierbaŭ.

Ab biełaruskaj narodnaj pieśni.

(Hladzi «Homan» № 94).

Nia staŭ konika
Prostaha,
Nie tapčy botaŭ
Skačučy,
Nia ŭroń šapački
Kłuniaŭšyś,
Nie satry chustački
Uciraŭšyś!
Synok matački
Nia słuchaŭ.
Stawiŭ konika,
Nia putaŭ.
Staptaŭ bociki
Skakaŭšy,
Zhubiŭ šapačku
Kłaniaŭšyś,
Ścior-źmiaŭ chustačku
Uciraŭšyś,
K cieščy pryjechaŭ
Wałaŭšyś!... *)

Na panadworku ŭ čaścia swaci dalej piajuć

Pryjechaŭ patwor
K ściu na dwor.
Kniahinia kaža:
Sokał moj!
Witajcie jaho
Witajcie,
Pytajcie ŭ jaho —
Pytajcie.
Chto jaho kudry
Rasčasaŭ,
Chto ŭ darožački
Wypraŭlaŭ?
— Časała maci
U subotu,
Dy pakinuŭšy
Rabotu.
U darohu synka
Pasłała,
U warotach jamu
Kazała:
Jedź-ža, synočak,
U darohu,
Prywiazi ty mnie
Paluhu! *)

Kupla maładoj. Cieśča razuwajecca i sładaje na prypiečku, a zlaŭ kuplaje ŭ jaje dačku swaju kniahiniu, podnosiačy nowyja łapci z aborami i płaciačy niekalki manet. Małodšy brat, dzieržačy daŭhuju łučynku, pradaje swaju siastru-kniahiniu i rasplataje joj kasu. Padružki piajuć z pajaždžankami swatom naśmiešliwyja pieśni:

Oj, swat na paroh lezie,
U piečku paziraje:
— Ci wialiki harščok kašy
Budzie siamji našaj?
Ažno ŭ piečy prosa —
Hladziać swaty kosa.
A druhi kaža: maŭčy —
Zastawiać nas toŭčy,
Drowy i wadu nasić,
Łožki i harški myć.
Tady treci spužaŭsia—
Pad łaŭku schawaŭsia! *)

Ale i pajaždžanki nie darowawajuć:

Padniawieśnicy našy
K ścianie prylahajuć,
Kłapoŭ wybirajuć,
Padniawieśnicy— niemy,
Hreckuju muku jeli.
Hreckaja muka sopka —
Pierasieła im hłotka.
A ŭ bolšaj družki
Hrudzi pa kadušcy.
Sama łupawoka,
Chodzie krywabokal.... *)

Maładyja abchodziać rodnych i raźwitawajucca z imi, a družki ŭračysta piajuć:

Stań, maja mamačka,
U parozie,
Siańni ja ŭ ciabie
U darozie,
Stań, maja mamačka,
Bliziеńka —
Ukłaniuś tabie
Nizieńka.
Koskami ziamielku
Uścialu,
Ślozkami nožački
Ablіju! *)

* *
*

Zahrabaj, maci, žar,
Zahrabaj:
Budzie tabie dačuški
Silna žal.
Zahrabaj, mamačka,
Uwieś popieł:
My twaju dačušku
Uchopim! *)

*
* *

La warot biaroza
Stajała,
La dwara kniahinia
Źjaždžała.
Sarwali z biarozy
Wiarchušku.
— Stoj, maja biaroza,
Biaz wierchu.
Žywi, maja mamačka,
Biaz mianie,

*) Kulšyčy.

*) Kulšyčy.

*) Kulšyčy.

Wilnia, 6 śnieżnia 1918 h.

Polskaja čornaja sotnia, jakaja ad času adchodu z našaj ziamli rasiejskich wojsk starajecca zaniać miesca carskich čynoŭnikaŭ, strašenna niepakoicca z pryčyny taho, što Biełaruś i Litwa budujuć swaju niezaležnuju dziaržaŭnaść.

U niezaležnaj Biełarusi i Litwie buduć haspadarami mnohamilijonnyja masy pracoŭnaha narodu, a nia žmienia polskich panoŭ. U niezaležnaj Biełarusi i Litwie ziamla b dzie prynaležać narodu, a nia tej-ža žmieni polskich panoŭ. A tady i ŭsia siła i moc polskaja tut sčeźnie. U niezaležnaj Biełarusi i Litwie budzie poŭnaja swaboda dla kožnaj mowy, dla kožnaj wiery, i skončycca panawańnie tych, chto ŭźnimaŭ swarki miž synami adnej Matki-Baćkaŭščyny na hruncie nacyjanalnaści i wiery.

I strach źnimaje ŭsich tych, chto swajo ščaście i bahaćcie budawaŭ na ciemnacie, biednaści i paniawoleńni pracoŭnaha narodu Biełarusi i Litwy.

Kab za ŭsialakuju canu zachawać zdabytyja kryŭdaj narodu «placoŭki», henyja ciomnyja siły pracujuć, jak maha, kab pieraškodzić nam u budawańni našaj wolnaj i niezaležnaj dziaržawy.

Pa ŭsim świecie pracujuć ich pas...y, kab zahłušyć hołas našych narodnych mas, dabiwajučychsia nowaha ładu na rodnaj ziamli. Brachnia, falšawańnie faktaŭ, falšawańnie narodnaje woli—woś ich ulublenaje aružža.

A pobač z hetym jany nia kidajuć swaje pracy i ŭ našym kraju, bałamuciačy hałowy našaha sialanstwa roznymi falšywymi hutarkami i pisańniami.

Pierš hawaryli nam ab tym, byccam poŭnaja swaboda i niezaležnaść buduć škodny dla našaha narodu. Byccam biaz panskaj «apieki» nia moža być ščaścia dla nas. — Dy hetu brachniu narod užo raspaznaŭ,—raspaznaŭ, što tolki tady pryjdzie dla jaho dobraja dola, jak usia ŭłaść stoŭpicca ŭ narodnych rukach.

Ciapier worahi našaje woli śpia- ničoha nia majuć proci našaje niezaležnaści. Jany tolki z miłaści da nas papiaredžawajuć nas, što ni niezaležnaj Biełarusi, ni Litwy, ni Ukrainy, ni Łatwii nikoli nia budzie, bo hetaha nie dapuściać „wialikija dziaržawy“.

Tak piša ŭ numery z 4 śnieżnia orhan polskich čornasociencaŭ u Wilni — „Dziennik Wilenski“. Budzie, piša jon, tolki Polšča i Rasieja. Dyk chto choča woli, niachaj idzie pad Polšču.

Niaŭžož heta praŭda? Niaŭžož ŭwieś świet tolki zatym pryznaŭ prawa kožnaha narodu pa swajoj dumcy ustroić swajo žyćcio, kab z jaho karystali adny tolki palaki?

Smiachotnaja hutarka!

Adno z dwoch: abo wialiki pryncyp samaaznačańnia narodaŭ, uzrosšyj na ruinach źniščanych miest i wiosak, ablitych ščordra krywioj čałewiečaj, zapraŭdy laža ŭ asnowu nowaha žyćcia na ziamli, abo jon jošč falš i mana. Kali heta — tolki pustyja słowy palitykaŭ, kali cana im — hroš, dyk i niezaležnaść Polščy — heta budoŭla na piasku. Polski narod nia maje aružnaje siły, kab adwajawać sabie niezaležnaść ad usiaho świetu: jon nia dužejšy za biełarusaŭ, ci lićwinoŭ, raŭnujučy da eŭropejskich wołataŭ, jakija adnym słowam budujuć, abo niščać cełyja dziaržawy. I kali wialikija dziaržawy pieraškodziać nam u budawańni našaj niezaležnaści, dyk nie biazsilnaj Polščy „ratawać“ nas.

My žadajem bratniamu polskamu narodu woli, niezaležnaści i poŭnaha ščaścia. Ale pryjdzie jano tolki tady, jak polski narod ačyścić swaju ziamlu ad darmajedaŭ, katorym mała ssać kroŭ z swaich pracoŭnych mas jakija praciahawajuć swaje prahawityja ruki pa našu ziamlu. Tolki tady zapanuje bratniaja zhoda miž wolnymi i niezaležnymi Biełaruśsiu, Litwoj i Polščaj i druhimi dziaržawami, jakija budujucca na ruinach raźbitaj samadziaržaŭnaj Rasiei.

Ab raźwiazcy ziamielnaha pytańnia.

Tyja wializarnyja pieramieny, jakija ŭžo zrabilisia i robiacca dalej u žyćci našaha narodu i ŭsiaho kraju, iduć tak hłyboka i tak daloka, što nima nijakaje mahčymaści abminuć raź, wiazku taho pytańnia, jakoje dla našaj chlebarobnaj Biełarusi maje, badaj-najwialikšuju wahu.

Heta — pytańnie ziamielnaje. I ŭžo para prystupić da padhatoŭki jaho, kab my nie źjawilisia na ustanoŭčy sejm z pustymi rukami i niepryhatawanymi.

Nad raźwiazkaj ziamielnaha pytańnia ŭ byŭšaj Rasiejskaj dziaržawie ŭžo daŭno pačaŭ pracawać z adnaho boku rasiejski ŭrad i ziemlaŭłaśniki, z druhoha — tyja partyi, jakija krepka stajać za narod pracoŭny. Uradowaja raźwiazka, za jakuju horača stajali i ŭsie wialikija pany, wyjawiłasia ŭ takzwanym „ziemlaustrojstwie“: rasiejski ŭrad pastanawiŭ, što jadynaje lakarstwa na małaziamiellе — heta pradaža sialanam ziamli cieraz «Sialanski Bank». Urad ćwiorda baraniŭ karyści panoŭ i zajawiŭ, što jon nikoli nie dapuścić narušeńnia «świaščennaha» prawa ziamielnaje ŭłasnaści. Wiadoma, panom heta było wielmi da spadoby, tym bolš, što toj „Sialanski Bank“ byŭ papraŭdzie bolš „Panskim“, bo płaciŭ panom nadta wialikija hrošy za ziamlu i jašče daražej zbywaŭ jaje sialanam.

Kali-b narod u nas žyŭ nie ŭ niawoli, nie pad jarmom; kali-b jon byŭ dobra adukawany, mieŭ dobryja škoły i paddastatkam; kali-b pobač z ahulnym nawučańniem byli zawiedziery specyjalnyja nižejšyja i siarednija škoły sielskaj haspadarki; kali b dla našych chlebarobaŭ byŭ naładžany drobny kredyt i kredyt dziela palapšeńnia haspadarki; kali-b naahuł pry nadzialeńni sialan ziamloj u 1861 hadu jany nie byli strašenna pakryŭdžany; kali-b naśledki hetaha nie wyjaŭlalisia ŭ formie upadku kultury naahuł i ziamielnaj kultury asobna, ŭ niastačy hrošy na abarot, u małaziamielli i h. p.; adnym słowam, kali-b sprawa raźwiazki ziamielnaha pytańnia nia była ŭžo wostraj, — tady-b kazionnaje «ziemlaustrojstwa» było-b tak sama karysnaj rabotaj, jak i rabota prywatnych parcelacyjnych tawarystw i kantor. Ale jak «ziemlaustrojstwam» była padmieniena ŭsia ziamielnaja reforma; jak Stołypin zahadaŭ paddzieržywać nie małaziamielnych ziemlarobaŭ, a pierš za ŭsio wiaskowych bahatyroŭ; jak urešcie ŭ našym kraju „Sialanski Bank“ kirawaŭsia jšče i da palityčnaje mety: zasialeńnia Biełarusi maskoŭcami, — dyk dziwa niama, što ŭsia kazionnaja praca nad raźwiazkaj ziamielnaha pytańnia nie dała nijakich rezultataŭ, a sialanie, jakija kuplali ziamlu praz bank, nia mieli mahčymaści krepka stanuć na nohi i papadali byccam u pryhonnuju służbu da banku, pracujučy adno dziela spłaty doŭhu za ziamlu.

Krok dalej zrabiła ŭ hetym kirunku rasiejskaja partyja kadetaŭ («narodnaj swabody»). Ale i ich prajekt ziamielnaj reformy byŭ zbudowan na takich samych asnowach, jak i Stałypinski. Rožnica tolki ŭ tym, što kadety prajektawali ŭ mieru patreby *prymusowy* wykup panskaj ziamli.

Jak bačym, i kazionny, i kadecki prajekty zusim nie raźwiazawali ziamielnaha pytańnia. Jany tolki mieli na mecie ažywić tarhoŭlu ziamloj, ni na adnu minutu nie dapuskajučy dumki, kab mahli paciarpieć pry hetym *intaresy panoŭ*. Apošniaje charakteryzuje naahuł ziamielnyje prahramy buržuaznych partyj, katoryja ŭsie źmiaščajucca pamiž pamianutymi dwoma prajektami.

Z inšaha boku padychodzili da ziamielnaj sprawy Socyjalistyčnyja partyi. Jany na pieršym miescy staŭlali *karyść sialan*. Samo saboj razumiejecca, što jany, kab padniać sialan suproć staroha rasiejskaha ŭradu, sulili ziamlu im darma. Ale i miž socyjalistami nia było zhody ŭ pahladach na toje, na jakich asnowach i jak prawiaści samy heny nadzieł.

Prahramy socyał-demakrataŭ prawodzili dwa sposaby. U adnych išła hutarka ab «pryrezcy» ziamli, kab dawiaści da staroj normy sialanskija haspadarki, razdroblenyja ad času nadziełu 1861 hodu. Hetyja prahramy stajali na hruncie *zachawańnia prywatnaj ułasnaści*. Z druhoha boku wysoŭwaŭsia prajekt *municypalizacyi* ziamli, — značyć, pryznańnia ŭsich ziamiel hramadzkaj ułasnaściu. Ale jak adzin, tak i druhi prajekt pakidaŭ *induwidualnuju* haspadarku, značyć, kožyn z haspadaroŭ haspadaryŭ, jak i dahetul, sam adzin, niezaležna ni ad kaho.

Biaz rusaj kasy
Biaz maje! *)

* * *

Šaŭkowa nitačka
K ściency Inie —
Kniahinia mamačcy
Čałom bje.
Oj, adbiła čałom
Za stałom.
Skazała «dabranač»
Za dwarom.
— Dabranač, mamka,
Dabranač!
Nia budu k tabie
Ja na nač.
Ni na 'dnu nočku
Ni na dźwie
Nie žadaj mianie
Ty k sabie.
Što jość dziewačak —
Narodu
To ŭsich z saboju! **)
Pawiadu.

« * »

Oj, była nočačka,
Dy ŭžo świet;
Prasnułasia mamačka —
Dački niet.
Tudy-siudy mamačka,
Wočki treć,
Wyšła za waroćički —
Tolki śled!...
— Kudy heta trawačka
Pałažona,
Tudy maja dačuška
Pawiaziona?
— Pałažona trawačka
U ščyry bor —

*) Kulšyčy.
**) Taksama.

Pawiaziona dačuška
U świokraŭ dwor!

Pajaždžanki, wychodziačy z chaty, piajuć kryŭdnyja pieśni:

O, byli my ŭ Krakowie;
Tam ludzi 'dnakowy.
Jeli kašu niesalonuju.
A kapustu niewaronuju.
Pajechali—nasytaŭšysia;
Pryjechali zhaładaŭšysia.
Pajechali—jak bočački,
Pryjechali—jak doščački! *)

Pajaždžanie. Pajaždžanki, što jeduć z maładymi, hołasna piajuć:

Adčyni, mamačka,
Nowy dwor, —
Oj, jedzie k tabie
Syn na dwor.
Oj, wiazie skrynačku,
Piarynu,
Dy maładuju
Kniahiniu.
Wyjdzi, mamačka,
Pahladzi
Dy što my tabie
Prywiaźli:
Adčyni, mamačka,
Skrynačku,
Pahladzi swaju
Miłačku;
Prywiaźli niawiestku —
Lubačku.
Zapali, mamačka,
Žyžačku;
Prywiaźli tabie
Hryžačku! *)

* * *

Oj, lataŭ roj
Nad humnom,

*) Kulšyčy.

A niawiechnačka
Hrym na dwor.
Och, nia roju-ž mnie
Ahrabać,
Ni niawiechnačku
U chatu zwać.
Oj ty, rajčcku,
Padaždžy,
Ty, niewiechnačka,
U chatu jdzi!
Siadzi, rajčcku,
U stawočku,
Žywi, niawiechna,
U damočku! **)

Maładaja ŭ chacie świakra wiešaje swoj ručnik i zaściłaje stalečnik, a pajaždžanki dalej piajuć:

Oj, pašoŭ winahrad
Pa zaliściku,
Ściełačy listočki
Pa kareńniku.
Oj, pašła maładaja
Pa zakućciku,
Ściełačy skacierki
Pa zastoliku,
Źnimajcie wy swaje
Paskannyja —
Zaściału ja swaje
Bieławyja! *)

Dalej budzie.

**) Taksama
*) Kulšyčy.

Hramata Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki.

Narodzie Biełaruski i usie narody Biełaruskaj ziamli!

Słuchaj hołasu twaich pradstaŭnikoŭ, što pracujuć twaim imianiem i dzieła twajho ščaścia.

Šmat sotniaŭ hadoŭ panawali na Biełarusi čužyncy, a pracoŭny narod naš hibieŭ u ździeku, niawoli i ciemnacie. Bieskaniečnyja wojny paliwali našuju staronku rekami krywi, a zwadki miž narodami i wierami ŭ samoj Biełarusi atručawali duch narodny, niščyli ŭsie zdabytki kultury i nie dawali twarycca nowym. Až zrazumieli ŭrešcie lepšyja syny Biełarusi, što pryčyna ŭsich niaščaściaŭ — heta palityčny zaniapad narodu Biełaruskaha, jaho niawola i pakora, i prahołasili jany na ŭsiu Biełaruś, što pawinien ustać Biełaruski narod, skinuć puty niawoli i z parabka haspadarom zrabicca na swajoj ziamli.

Razyjšoŭsia hołas hety pa Biełarusi, i abudziŭsia Narod. I na wialiki ŭsienarodny schod, jaki adbyŭsia u śniežni miesiacy 1917 h. u Miensku i nazywajecca Usiebiełaruskim Źjezdam, prysłaŭ Narod Biełaruski kala dźwioch tysiač čaławiek swaich lepšych pradstaŭnikoŭ z usich častak, usich wałaściej, usich zakutkaŭ Biełaruskaj Ziamli. Nie zbajaŭšysia ciomnych siłaŭ, što tady panawali na Biełarusi, pierad nawiedzienymi kulamiotami i nawisłymi štychami skazaŭ Źjezd wolu Narodu Biełaruskaha ab jaho budučynie. Narod Biełaruski wyrakajecca swajch niaprošanych apiakunoŭ. Jon ustanaŭlaje na swajoj ziamli Demakratyčnuju Respubliku i choča pramaŭlać na suświetnym mirawym kanhresie wusnami swaich ułasnych pradstaŭnikoŭ. Jon tworyć wojska dla abarony swajho prawa i daručaje ŭładu ŭ Biełarusi wybranaj na źjeździe Radzie i jaje Spaŭniajučamu Kamitetu.

Pany kamisary razahnali Usiebiełaruski Zjezd i šukali sposabu źniščyć Radu Źjezdu. Dy nie ŭdałosia heta im. Paśla ichniaha ŭcioku z Miensku ŭłada pierajšła da Spaŭniajučaha Kamitetu Rady Źjezdu, i toj stwaryŭ tady pieršaje Ministerstwa Biełaruskaje—Narodny Sekretaryjat, a tak sama pačaŭ twaryć biełaruskaje Narodnaje wojska.

Paśla wiakoŭ niawoli iznoŭ zapanawaŭ na swajoj ziamli Biełaruski Narod. Ale niadoŭhaje było hetaje panawańnie. Cieraz try dni pryjšli ŭ Miensk wojski niamieckaha imperatara. Jany gwałtam adabrali ad Narodnaha Sekretaryjatu ŭładu i spynili jaho rabotu. Patajemna musiŭ paśla taho žbiracca Biełaruski Urad, chawajučysia ad niamieckich žandaroŭ, ale ni na minutu nie zabywaŭsia jon ab wialikich abawiazkach, na jaho Narodam uzłožanych. 9 sakawika 1918 h. Spaŭniajučy Kamitet Rady Źjezdu wydaŭ Ustaŭnuju Hramatu, jakaja tłumačyła tyja prawy pracoŭnaha narodu, što wydaŭ Usiebiełaruski Zjezd. A 25 sakawika jon, złučyŭšysia z pradstaŭnikami Ziemstwaŭ i Haradoŭ i ŭtwaryŭšy razam **Radu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki**, abwieściŭ Biełaruś niezaležnaj i wolnaj Dziaržawaju, kab nie dazwolić dalej čužyncom kamandawać Biełaruskim Narodam, razrywać jaho na častki, dy handlawać Biełaruśsiu na suświetnym rynku. Tak byli skinuty z Biełaruskaha Narodu apošnija puty niawoli, jakija cisnuli jaho praz wiaki.

Išoŭ čas, ale nie źmianšaŭsia ucisk niamieckaha imperatarskaha Uradu. Z usiaho kraju nadychodzili da Rady Biełaruskaj Narodnaj Respubliki skarhi i pratesty proci hetaha ŭcisku, a Rada ničoha nie mahła zrabić, bo jašče nie paśpieŭ sabrać Biełaruski Narod siły swaje i mocnym plačom padpierci swaju Radu. Nia majučy siły, Rada Respubliki nadziejałasia choć swajoju pakoraju źmiahčyć ciažkoje pałažeńnie Biełarusi. Jana niekalki razoŭ zwaročawałasia da niamieckaha ŭradu, prosiačy, kab toj pryznaŭ Biełaruski Narod wolnym i niezaležnym i daŭ jamu mahčymaść samomu ŭpraŭlać swajoju ziamloju. Niamiecki ŭrad kožny raz adkazywaŭ admoŭna.

Tym časam u Niamieččynie stałasia rewalucyja i niamieckaje wojska nia choča bolš astawacca ŭ našaj ziamli, z jakoj hetak niesprawiadliwa zrabiŭ jaho daŭniejšy imperatarski ŭrad. Biełaruś iznoŭ astajecca wolnaju i jaje ŭrad maje abwieścić wybary da Biełaruskaha Ustanoŭčaha Sojmu, jaki swaim hołasam umacuje prawy narodu i ŭstanowić dziaržaŭny ład Biełarusi. Ale choć šmat źmianiła rewalucyja, dy nie žmianiła jana nieščaśliwaj doli Biełaruskaj. Nia chočuć panajechaŭšyja u naš kraj čužyncy wypuskać sa swaich ruk lejcaŭ, u jakich trymali dahetul Biełaruski Narod. U Miensku, u Kijewie razam z našymi adstupnikami jany tworać fałšywyja ŭrady i kryčać ab swaim prawie na panawańnie nad Biełaruskim Narodam, ab tym, što Biełaruś nijak nia moža być wolnaja, a pawinna kaniečna iści ŭznoŭ u jarmo. Pry hetym jany nie škadujuć wydumak kab ačarnić Radu Respubliki i słowami swajmi apahanić jaje pracu. Usia meta hetych ludziej paswaryć biełarusaŭ miž saboju, a paśla, abiaźsiliŭšy ich, addać u daŭniejšuju — niawolu pad panawańnie nowaha cara i jaho čynoŭnikaŭ.

Rada Respubliki adnak wieryć u świetły i zdarowy rozum narodu Biełaruskaha i ŭsich demakratyčnych narodaŭ Biełarusi, jakija nie daduć siabie ašukać chitrym woraham Respubliki. Jana wiadzie dalej swaju pracu, a dla spaŭnieńnia swaich zahadaŭ jana ŭstanawiła nowy skład Rady Biełaruskich Narodnych Ministraŭ, jaki pawinien wywieści Biełaruś na świetły lepšy šlach, abaranić praŭdziwuju jaje niezaležnaść i dać pracoŭnamu małaziamielnamu narodu ziamlu, a rabotnikam dahadniejšyja warunki pracy i sklikać Ustanoŭčy Sojm Biełaruskaj Narodnaj Respubliki.

Pierad świtańniem nowaha dnia, jaki sulić našaj Baćkaŭščynie kulturny roskwit i dziaržaŭnuju niezaležnaść, pawinny abudzicca ŭsie žywyja demakratyčnyja siły Biełarusi. Usie, chto choča bačyć swaju mnohapakutnuju Baćkaŭščynu — Biełaruś wolnaj, bahataj i ščaśliwaj, usie, chto choča, kab pracoŭny narod Biełarusi nia znaŭ balej ździeku nad saboju i niawoli, niachaj usiudy złučajuć swaje siły, **stwarajučy na miajscoch Biełaruskija Rady** i źwiazujučy ich z Radaju Respubliki. Tolki im, hetym arhanizacyjam pracoŭnaha Narodu Biełarusi, naležyć ciapier, da sazywu Ustanoŭčaha Sojmu, ŭłada na miascoch, a nia Ziemstwu, nia čynoŭnikam, nia ŭsiakim samazwancam i čužyncom. Tolki na ich pawinien apiracca Biełaruski Narodny Urad u swajoj čynnaści. Sam narod, abudžany rewalucyjaj, niachaj baronić swaju wolu i niezaležnaść, prawa na swaju rodnuju ziamlu i miejsca na świecie siarod usich Narodaŭ.

Čuwajcie hramadzianie Biełaruskaj Narodnaj Respubliki! Nadychodzie hadzina apošniaha sudu nad narodami. Niachaj-ža nie pahaśnie ŭ sercach wašych žywy ahoń zamiławańnia da woli i ahulna-hramadzkaha ščaścia.

Niachaj žywie niezaležnaja Biełaruskaja Narodnaja Respublika!

Niachaj žywie pracoŭny narod Biełarusi i solidarnaść wolnych narodaŭ!

Niachaj rastuć Biełaruskija sialanskija i rabotnickija Rady pa ŭsioj Biełarusi!

Rada Biełaruskaj Narodnaj Respubliki.

28.11 1918.

m. Miensk.

Socyjalisty-rewalucyaniery prajektawali ražwiazać sprawu inačaj. Jany pryznawali za asnowu ziamielnaj haspadarki wialikaruskuju „obščynu", kataraja jaŭ'ajecca ŭłaśnicaj usioj wiaskowaj z'amli, jakuju dzielać miž haspadarami i ad času da ča:u robiać miž imi «pieradzieły» dziela wyraŭna wańnia haspadarak. Woś, henym «obščynam» socyjał-rewalucyjaniery i manilisia addać usie kazionnyja i prywatnyja ziemli dziela *supolnaha ŭładańnia*. Dy hetkuju reformu prajektawali zawlaści i ŭ nas, chacia ŭ našym kraju zusim niama «obščyny» i z'amla należyć da sialan na asnowie prywatnaj ułasnaści.

U swoj čas mnoha pisałasia ab usich hetych prahramach. Dla našaha kraju prahrama soc.-rew. była zusim nie adpawiednaja, bo niwodzin sialanin nie prystaŭ-by na sccyalizacyju jaho ŭłasnaj ziamli. Z hetaha-ž pahladu nie mahło być hutarki i ab municypalizacyi ŭsich prywatnych ziamiel, u tym liku i prywatnaj sialanskaj ułasnaści. Što-ž datyčacca «pryrezkaŭ», dyk jany, papraŭdzie, zusim nie mahli być nazwany *reformaj*: ad ich, praŭda, sialanie krychu padmacawalisia by, ale biez ahulnaje žmieny našych ekanamickich adnosin chod raźwićcia ziamielnaje sprawy ničoha nie źmianiŭsia-by.

Nie raźwiazała ziamielnaha pytańnia i bolševickaja rewalucyja: jana rażbiła wialikuju ziamielnuju ŭłasnaść, zrujnawała tyja arhanizacyi, jakija karmili ŭwieś kraj chlebam, dy ŭwieś cižar karmleńnia kraju pierałažyła na sialan, zusim niepryhatawanych da wyrablańnia wialikarnych abšaraŭ panskich ziamiel. U rezultacie pa ŭs'oj bolševickaj Rasiei panuje hoład, i ad sialan-haspadaroŭ chleb dla miest adbirajuć gwałtam.

Woś čamu pierš, čym hawaryć ab spcsabie rażwiazki ziamielnaha pytańnia, treba wypracawać asnowy rażwiazki. Formu rażwiazki padyktuje samo žyćcio.

(Dalej budzie).

U Wilni i wakolicach

× **Biełaruskaje wojska.** Formujucca biełaruskija pałki. Aficeraŭ i sałdataŭ dla zapisu na słužbu prosiać zwaročawacca u Biełaruski addzieł Wajennaj Litoŭskaj arhanizacji (Jurski praspekt № 11).

× **Pryjezd A. O. K. 10.** Hłaŭnaja kamanda 10 armii i hałoŭnyja wajskowyja čaści pryjechali z Miensku ŭ Wilniu.

× **Wyjezd bankaŭ.** Byŭšyja tut čahetul try niamieckija kredytnyja ustanowy: Darlehenskasse Ost, Ostpreussische Landschaft i Ostbank pakinuli ŭžo miesta.

× **Pałahčeńnie karespandencyi.** Zahadam Gouvernemet dapuskajecca właści karespandencyju pamiž wajennymi i žycharami kraju.

× Sałdackaja Rada apaw'aščaje, što prodaž i kupla roznych sałdackich rečaŭ sroha zabaroniena i złoŭlenyja ŭ hetym prastupku ludzi buduć addany pad wajenna palawy sud.

× Štadthaŭptman apawiaščaje, što ŭ paniadziełak 9 śniežnia ŭ $9^1/_2$ naranicy, Daminikanskaja 3, na panadworku, ulewa, budzie prodaž z aŭkcyjonu aryštawanych za niapłatu padatkaŭ rečaŭ, miž inšym: 41 skrynki miantušak, 320 pakietaŭ štučnaje kawy i 26 tuzinaŭ myła.

Z USIAHO KRAJU.

Biełaruskija pradstauniki u Tarybie.

Biełaruskija pradstaŭniki składajuć 25% usiaho składu Taryby. Ciapier ad biełarusaŭ uwachodziać: Kazimir Falkiewič, Iwan Łuckiewič, Wacłaŭ Łastoŭski, ks. Władysłaŭ Tołočka, Daminik Siemaška i J. Stankiewič. Z pawialičańniem składu Taryby budzie pawialičana i ličba biełaruskich pradstaŭnikoŭ.

Pałaženńie ŭ Estlandyi.

Niamiecki hieneralny kamisar Bałtyki, Wityk, nakazawaje: «13 listapada niamieckaja ŭłada pieradała krajowuju ŭładu estoncam, papier dźajučy, što niamieckaje nasialeńnie Estlandyi jość pad abaronaj Niamieččyny i što ŭsiaki waražy akt prociŭ jaho budzie razhladacca, jak skirawany prociŭ Niamieččyny. Niamieckija wojski adyšli na liniju Wezenberg-Łchusu. Dla arhanizacyj abarony Estlandyi estonskamu ŭradu pieradadziena aružža i 1 millijon 500.000 marak. Estonski ŭrad ličyć niebaspečnaść unutranaha bolševictwa ŭ Estlandyi niewialikaj.

Z Łatwii.

Niamieckija wojski buduć adwiedzieny za Dźwinu, dzie jany astanucca nieaznačany čas.

Zaniaćcie bolševikami Pskowa.

25 listapada bolšawickija wojski ŭ čyśle 15,000 duš z silnaj artyleryjaj zaniali Pskoŭ.

Miesta papała ŭ ruki bolševikoŭ z pryčyny zdrady čaści miascowaha nasialeńnia — ukrytych bolševikoŭ. Biełahwardziejcy mieli wialikija straty ad bolševickaj artylerыi. Ad poŭnaha źniščeńnia biełaj hwardyi wyratawali niemcy. Adna niamieckaja rada nie paśpieła ŭ swoj čas adyjści i była akružana. Los jaje niewiadomy.

U aŭtorak, 26, bolševiki zaniali Izborsk i padyjšli da Piačory. U wiečary taho-ž dnia Piačora była zaniata. Ždуć zaniaćcia Werro.

Krytyčnaje pałaženńie utwaryłosia z pryčyny ŭnutranych bolševikoŭ, jakija zzadu za niamieckim wojskam akazwajuć paddzieržku bolševickamu wojsku.

LANDWAROWA. U konskim łazarecie raspradajuć dobrych rabočych kaniej.

RYHA. U ŭradowych kruhoch Łatwii iduć hutarki ab mahčymaści federacyi Łatvšskaj dziaržawy z Litwoj. U niamieckich kruhoch Ryhi adnosiacca da idei federacyi z Litwoj tak sama prychilna, ale federacyi nie adnej Łatwii, a ŭsiaho Bałtyckaha kraju.

Ukraina.

KIJEU. Sajužniki pryznali ŭrad Hetmana.

Z Polščy.

WARŠAWA. Kiraŭniki pruskich palakoŭ: Korfanty, Zejda i Englik, jak klerykały, admowilisia być u składzie ŭradu, da jakoha naležać socyjalisty Piłsudzki i Dašynski, i wiarnulisia ŭ Poznań

WIESTKI Z RASIEI.

LONDON (Reuter). 30.XI. U zaniatych ziemlach Rasiei ustanoŭlen kurs funta sterlinhaŭ 40 rub. zamiest 9 r. 60. kap. pierad wajnoj.

BERLIN. U hutarcy z členam raspuščanaha Rejchstagu, Ablacam, Hindenburh zajawiŭ, što starańni sajužnikaŭ adbudawać staruju Rasieju nia mohuć ŭdacca. Jon pierakonan, što jak u zachodnich akrainnych dziaržawach, tak i na Ukrainie naradziŭšajsia idei niezaležnaści ŭžo nielha budzie zadušyć.

Z usiaho świetu.

WIENA (W.T.B.). 4.XII. Nacyjanalny sejm niamieckaj Aŭstryi sklikajecca za dwa tydni paśla wybaraŭ. Jon budzie składacca z 255 deputataŭ, wybranych na asnowie ahulnaha proporcyjanalnaha wybarnaha prawa z učaściem žonak (kabiet).

BERLIN. 26.XI. Z zaniatych sajužnikami čaściej Niamieččyny nakazywajuć ab prypadkach zgwałtawańnia kabiet čornaskurnymi wajakami.

LONDON (Reŭter). 30.XI. Llojd-Džordž u wyborčaj pramowie skazaŭ, što choć Niamieččyna nia moža zapłacić usich pretensij sajužnikaŭ, adnak jana budzie prymušana zapłacić maksimum taho, što duža. Doŭhija hady budzie pracawać niamiecki narod, kab zysk z jaho pracy jšoŭ na apłatu škod sajužnikaŭ u suświetnaj wajnie.

LONDON (Reŭter). 2.XII. Tut adkryłasia konferencyja sajužnikaŭ, u katoraj prynimajuć učaście Llojd-Džordž, Balfur, Bonar Loŭ, ser Henry Wilson, Foš, Klemanso, Orlando, Sonnino.

Konferencyja zan'małasia pytańniem ab nabližajučychsia mirnych pierahaworach i ab doli niamieckaha imperatara.

BERLIN (W.T.B.). 3.XII. Francuzy enerhična ništožać ślady niamieckaj minuŭščyny ŭ Elzas-Lotarynhii. U Strasburskim uniwersytecie niamieckaja mowa wywiedziena z užyćcia. Uwieś wučycielski niamiecki personał u siarednich i nižejšych školach adsunieny ad uradaŭ i zamianiajecca francuskim.

BERLIN (W.T.B). 3.XII. Niamiecki ŭrad pratestawaŭ u sajužnikaŭ prociŭ uwiadzieńnia kalorowych wojsk u mieży Niamieččyny; gwałtawanie žonak i ich inšyja prastupki padrywajuć aŭtorytet biełych u ich wačach i raniaj ci pozna akažacca na samych sajužnikach, katoryja, piarečačy warunkam zamireńnia, zaniali čaść Niamieččyny afrykanskim wojskam.

WAŠYNGTON 2.XII. Na kongresie prezydent Wilson skazaŭ, što kančalnaja likwidacyja suświetnaj wajny budzie poŭnie wiasnoj. U senacie lidery respublikanskaj partyi zajawili pratest proci pajezdki Wilsona ŭ Eŭropu.

Amerykanskaja delehacyja ab miry budzie składacca z prezydenta Wilsona, pałkoŭnika Hausa, b. pasla Henry Uajt, hienerała Blisa.

PRAHA. 3.XII. Nacyjanalnaje sabrańnie prynіało dekret, katory kasuje dwaranstwa, ordeny i tytuły.

BERN. (W.T.B.) 2.II. Italjanskaja socyjalistyčnaja partyja pastanawiła pačać pierahawory z mižnarodnym socyjalistyčnym biuro dla sklikańnia mižnarodnaj socyjalistyčnaj konferencyi, kab ustanawić sprawiadliwy daŭhi mir.

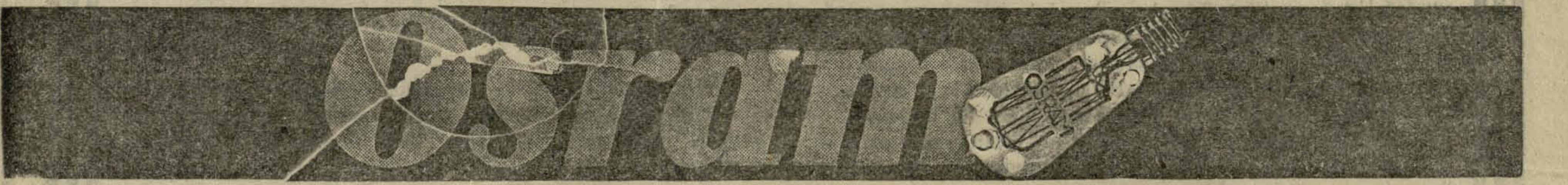
BERLIN. Zakon ab sklikańni niamieckaha nacyjanalnaha sejmu maje na ŭwazie 38 wybarnych wokruhaŭ z 433 deputatami. Kožny wybiralnik maje prawa wybirać tolki ŭ miescy swajho pastajannaha byćcia.

LONDON. Niezaležnaja anhlickaja rabotnickaja partyja apublikawała wybarny manifest, u katorym damahajecca, kab wybary u nižniuju palatu adbywalisia pad znakam mižnarodnaj demakratyi.

Počtowaja skrynka.

Taw. Kraskoŭskaha prosim pryści ŭ Redakcyju «Homana».

Alaksandra Kasataha z Cezaryšak prosiać prybyć jak najchutčej u redakcyju „Homana".

Nowaadkryty APTEKARSKI SKŁAD

pad firmaj **„Prawizor Władysłau Narhut"**

(Tawarystwa litouskich prawizorau)

sulić pawažanym klijentam, a tak sama ŭłaśnikam aptek i aptekarskich składaŭ roznyja tawary i medykamenty.

Adres: Wilnia, wul. św. Jana 19. (Wilno, Johanstr. 19).

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwa «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.